

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Педагогічний факультет
кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи**

**СИЛАБУС
ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
«СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ-СИРИТ ТА
ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ»**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма «Соціальна педагогіка»
Спеціальність 231 Соціальна робота
Галузь знань 23 Соціальна робота

Затверджено на засіданні кафедри
соціальної педагогіки та соціальної роботи
Протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва освітнього компонента	Соціально-педагогічний супровід дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування
Викладач (-і)	Протас Оксана Любомирівна
Контактний телефон викладача	+380997429808
E-mail викладача	oksana.protas@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний, заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	П'ятниця, 16.00-18.00

2. Анотація до освітнього компонента

Освітній компонент «Соціально-педагогічний супровід дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» спрямований на підготовку здобувачів вищої освіти до соціально-педагогічної діяльності з дітьми, які позбавлені батьківського піклування; розширення системи знань з теоретичних і методологічних аспектів сирітства, опіки і піклування, альтернативних форм сімейної опіки; знання нормативно-правових документів, які регламентують діяльність з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування та соціально-педагогічного супроводу таких дітей; ознайомлення з новітніми дослідженнями кращими вітчизняними та зарубіжними практиками супроводу дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, створення сприятливих умов для їх розвитку та адаптації до самостійного дорослого життя; формування умінь налагодження співпраці з іншими фахівцями для захисту і забезпечення дотримання прав та інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; формування компетентностей реалізації проектів і програм діяльності з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування.

3. Мета та цілі освітнього компонента

Метою вивчення освітнього компонента є розширення знань з теоретичних та методичних основ соціально-педагогічного супроводу дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; формування компетентностей організації такої діяльності.

Завдання освітнього компонента спрямовані на: ознайомлення з теоретичними та методичними основами соціально-педагогічного супроводу дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; знання нормативно-правових документів для регламентації цієї діяльності; ознайомлення з новітніми дослідженнями й кращими вітчизняними та

зарубіжними практиками у роботі з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування; розширення знань щодо діяльності з кандидатами на створення прийомної сім'ї/ ДБСТ; формування компетентностей щодо здійснення цієї діяльності, умінь реалізації проєктів і програм діяльності з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування; розвиток у здобувачів вищої освіти професійно важливих якостей, необхідних для здійснення означеної діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності.

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність розробляти і управляти проєктами.

ЗК 3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 6. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 9. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1. Здатність до розуміння та використання сучасних теорій, методологій і методів соціальних та інших наук.

ФК 2. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.

ФК 3. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проєктувати та моделювати соціальні ситуації.

ФК 4. Здатність до впровадження методів і технологій інноваційного практикування та управління в системі соціальної роботи.

ФК 5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей/видів економічної діяльності), налагоджувати взаємодію державних, громадських і комерційних організацій на підґрунті соціального партнерства.

ФК 10. Здатність вивчати, узагальнити та впровадити в роботу нові методи навчання та виховання.

ФК 15. Здатність до розроблення, апробації та втілення соціальних проєктів і технологій.

ФК 16. Здатність упроваджувати результати наукового пошуку в практичну діяльність.

ФК 17. Здатність вивчати сучасні суспільні проблеми з метою діагностування, прогнозування, надання соціально-педагогічної допомоги й підтримки та здійснення різних напрямів соціально-педагогічної діяльності.

Програмні результати навчання

ПРН 10. Здійснювати соціально-педагогічний супровід здобувачів освіти, колективу та мікрогруп, осіб, які потребують піклування чи перебувають у складних життєвих обставинах.

ПРН 11. Організувати спільну діяльність фахівців різних галузей і непрофесіоналів, здійснювати їх підготовку до виконання завдань соціальної роботи, ініціювати командоутворення та координувати командну роботу.
 ПРН 19. Розробляти, апробувати та втілювати соціальні проекти і технології.
 ПРН 21. Застосовувати сформовані компетентності при вирішенні соціально-педагогічних завдань; здійснювати критичний відбір технологій відповідно до характеру проблем соціально-педагогічної практики.

5. Організація навчання

Обсяг освітнього компонента

Вид заняття	Загальна кількість годин - 90		
лекції	12		
семінарські заняття	18		
самостійна робота	60		
Ознаки освітнього компонента			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
1	231 «Соціальна робота»	1	вибірковий

Тематика освітнього компонента

Тема	кількість год.		
	лекції	практ. заняття	сам. роб.
Тема 1. Теоретико-методичні підходи до вивчення проблеми сирітства	2	2	4
Тема 2. Основні засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування	2	2	4
Тема 3. Зарубіжний досвід опіки дітей, позбавлених батьківського піклування	2	2	8
Тема 4. Сімейні форми виховання і догляду дітей	2		4
Тема 5. Особливості й проблеми розвитку дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування	2	2	8
Тема 6. Соціально-педагогічний супровід дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківської опіки	2	2	8
Тема 7. Створення соціальних умов для підвищення виховного потенціалу сім'ї.		2	8
Тема 8. Взаємодія із іншими фахівцями, соціальними інститутами, організаціями та установами з метою соціального захисту і забезпечення дотримання прав та інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування		2	8
Тема 9. Інноваційний проєкт. Розроблення проєктів		4	8

6. Система оцінювання освітнього компонента

Загальна система оцінювання освітнього компонента	Вид контролю – залік. Максимальна кількість балів – 100. Семінарські заняття – 45 балів, Контрольна робота – 45 балів; Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 10.
Вимоги до письмових робіт	Контрольна робота – 45 балів Самостійна робота – 10.
Семінарські заняття	Максимальна оцінка - 45
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань
Підсумковий контроль	Форма контролю - залік; Форма здачі – комбінована (усна, письмова).

7. Політика освітнього компонента

1. Викладання курсу та взаємодія із здобувачем вищої освіти ґрунтуються на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>
2. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).
3. Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 417 від 03 липня 2023 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf та «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>.
4. Неформальна освіта зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна:

1. Бондаренко Т. В., Комарова Н. М., Пеша І. В. Посібник для соціальних працівників щодо підготовки та соціального супроводу прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу. Київ: Держсоцслужба, 2016. Кн. 2. 180 с.
2. Бондаренко Т., Вакуленко О., Комарова Н. Методичні рекомендації для соціальних працівників щодо соціального супроводу випускників соціальних закладів (зокрема інтернатних закладів) / Київ: Держсоцслужба, 2016. 168 с.
3. Капська А., Пеша І. Соціальний супровід різних категорій сімей і дітей : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 232 с.
4. Комарова Н., Пеша І. Посібник для соціальних працівників щодо підготовки та соціального супроводу прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу. Київ.: Держсоцслужба, 2013. Кн. 1. 118 с.
5. Поліщук О. Характерні особливості діяльності соціального педагога з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. No 6 (329). Ч. I. 2019. С.118-126.
6. Створення та соціальний супровід прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу : навч.-метод. комплекс / За заг. ред. Г.Лактіонової, Ж.Петрочко. Київ: Науковий світ, 2016. 270 с.

Додаткова

1. Аносова А. В. та ін. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб.: у 2-х част. Ч. II. Ознаки вразливості та специфіка підтримки сім'ї та дитини. Київ: ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 348 с.
2. Бевз Г. М., Кузьмінський В. О., Нескучаєва О. І. Прийомна сім'я: методика створення і соціального супроводу: науково-методичний посібник. К.: Центр стратегічної підтримки, 2013. 92 с.
3. Бевз Г. Складові психологічної готовності прийомних батьків до заміщувальної опіки дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України. За ред. С.Максименко Київ: 2014. Т.V, ч.4. С.23–31.
4. Виховний потенціал дитячих будинків сімейного типу в Україні. Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences, IV(16), I.: 95, 2016. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/Educational-potential-of-family-type-homes-in-Ukraine-Chaika-I.pdf>
5. Грабовська Г., Галатенко К. Прийомна сім'я як форма опіки над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. *Наукові праці Національного авіаційного університету*. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право» Національний авіаційний університет. Київ, 2022, т. 2 (63) С. 106–112.
6. Зверева І. Соціальний супровід сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах: методичний посібник. Київ: Держсоцслужба, 2006. 104 с.
7. Кияниця З. П., Петрочко Ж. В. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології. Київ: ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с.
8. Комарова Н., Пеша І. Методичні рекомендації для соціальних працівників, державних службовців щодо розвитку сімейних форм виховання. Київ: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2016. 92 с.

9. Робота з сім'ями, які потребують професійної соціально-педагогічної підтримки. Тренінговий курс для спеціалістів соціальної сфери / За заг. ред. Т. Алексєєнко. Київ: Основа-Принт, 2017. 128 с.

Основні нормативно-правові документи, що регламентують діяльність з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування

1. Декларація прав дитини (1959).
2. Конвенція ООН про права дитини (1989).
3. Європейська конвенція про усиновлення дітей (1967 р {ратифіковано Законом N 3017-VI (3017-17) від 15.02.2011.
4. Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення (1993).
5. Конституція України (1996).
6. Сімейний кодекс України (2002), зі змінами (статті 207– 242, 282 -287)
7. Закон України Про охорону дитинства (2001), зі змінами (стаття 24)
8. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування» (2005).
9. Закон «Про соціальні послуги» (2019 р.)
10. Закон України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» (1995).
11. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»(ст.12-1-3)
12. Указ Президента №721 "Про деякі питання забезпечення прав дітей-сиріт, дітей, розвитку та підтримки сімейних форм виховання дітей
13. Указ Президента України № 609/2012 Про Національну стратегію профілактики соціального сирітства на період до 2020 року
14. Постанова КМУ № 564 від 26.04.2002 р. «Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу»
15. Постанова КМУ № 565 від 26.04 2002 р. «Про затвердження Положення про прийомну сім'ю»
16. Постанова КМУ № 81 від 31 .01.2007 р. «Порядок призначення і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»
17. Постанова КМУ № 866 від 24.09. 2008 р. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини
18. Постанова КМУ від 8.10.2008 р. № 905 Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення і здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей
19. Постанова КМУ від 10.07 2019 р. № 603 «Про внесення змін до Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей».

Викладач

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної
педагогіки та соціальної роботи
Оксана ПРОТАС